

ՀԻՄՆԱՎՈՐՈՒՄ

«ԷԼԵԿՏՐՈՆԱՅԻՆ ՀԱՂՈՐԴԱԿՑՈՒԹՅԱՆ ՄԱՍԻՆ» ՕՐԵՆՔՈՒՄ ԼՐԱՑՈՒՄՆԵՐ ԵՎ ՓՈՓՈԽՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ ԿԱՏԱՐԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ» ՕՐԵՆՔԻ ԵՎ ՀԱՐԱԿԻՑ ՕՐԵՆՔՆԵՐԻ ՆԱԽԱԳԾԵՐԻ ԸՆԴՈՒՆՄԱՆ

1. Ընթացիկ իրավիճակը և իրավական ակտի ընդունման անհրաժեշտությունը.

Հայաստանում IMEI կոդերի վերահսկողության բացակայությունը նպաստում է չմաքսագերծված, կեղծ կամ փոփոխված IMEI կոդերով բջջային հեռախոսների շրջանառությանը, ինչը հանգեցնում է հարկային կորուստների, շուկայի մրցակցության խաթարման և տեխնիկական ու անվտանգության ռիսկերի աճի: IMEI կոդերի վերահսկողության մեխանիզմների բացակայության արդյունքում երաշխավորված չեն հատկապես Հայաստանի ժամանակավոր եկող անձանց անձնական տվյալների պաշտպանությունը: Ներկայումս բջջային հեռախոսների գրանցումների և շրջանառության վերաբերյալ իրավական կարգավորումները բացակայում են, այն է՝ առկա չեն բջջային հեռախոսների ներմուծման և վաճառքի թույլտվությունների կարգավորումներ, ինչպես նաև ներմուծված բջջային հեռախոսների գրանցման կարգավորումներ: Առկա խնդիրները տեղեկատվական տեխնոլոգիաների անվտանգության և էլեկտրոնային հաղորդակցության ոլորտների կարգավորման դաշտում անհետաձգելի առաջնահերթություններ են:

Հիմք ընդունելով միջազգային փորձը, մասնավորապես ԵԱՏՄ անդամ պետություններում կարգավորման բովանդակությունը՝ անհրաժեշտ է ներդնել արդյունավետ համակարգ ներմուծված բջջային հեռախոսների ամբողջական գրանցման և հետևողականության ապահովման համար՝ միջազգային լավագույն փորձին համապատասխան:

IMEI միասնական համակարգի ներդրումը հնարավորություն կտա համադրել մաքսային տվյալները, օպերատորների ակտիվացումները և միջազգային ռեգիստրները՝ թույլատրելով միայն օրինական ներմուծված բջջային հեռախոսների ակտիվացում: Սա կնվազեցնի ապօրինի շրջանառությունը, կբարձրացնի պետական վերահսկողությունն ու կխթանի հանրային անվտանգությունը: Ներկայիս զարգացող թվային աշխարհում համակարգի ներդրումը կապահովի երկրի տնտեսական բարեկեցության, հանցագործությունների կանխման, նախականիման և բացահայտման, ինչպես նաև անձանց իրավունքների և ազատությունների պաշտպանությանը երաշխավորումը:

2. Առաջարկվող կազավորման բնույթը.

Առաջարկվում է օրենքով հաստատել ներդրման՝

- անհատի կողմից իր նոր բջջային հեռախոսի IMEI կոդի առցանց գրանցման հնարավորություն
- IMEI միասնական **գրանցման և վերահսկողության** պետական համակարգ,

- բջջային կապի ծառայություններ մատուցելիս **IMEI համապատասխանության պարտադիր պահանջ**,
- պետական մարմինների, մաքսային ծառայությունների և կապի օպերատորների միջև IMEI տվյալների շտեմարանների համապատասխան **փոխգործելիության ապահովում**

Առաջարկվող իրավական կարգավորումը ներառում է պարտադիր IMEI գրանցում օրինական ներմուծման պահից, միաժամանակ սահմանափակումներ է մտցնում կողերի կրկնօրինակման, փոփոխման և չմաքսագերծված սարքերի ակտիվացման նկատմամբ:

Հիմք ընդունելով Տեղեկատվական համակարգերի կառավարման խորհրդի նիստերի ընթացքում հնչած դիրքորոշումները՝ բջջային հեռախոսների շրջանառության հետագծելիության ապահովման նպատակով սույն կարգավորման շրջանակներում որպես հավելյալ վերահսկողության մեխանիզմ որոշվել է բջջային հեռախոսների ներմուծման և վաճառքի բիզնես գործունեությունը թույլատրել միայն լիազոր մարմնին ծանուցելու միջոցով, ինչը մինչ այժմ իրականացվում էր առանց որևէ կարգավորումների և սահմանափակումների:

3. Ակնկալվող արդյունքը՝

Նախագծի ընդունումը կնպաստի՝

- **ստվերային տնտեսության կրճատմանը՝** հարկային վարչարարության լիազորությունների արդիականացմամբ,
- **բջջային սարքերի շուկայի կարգավորմանն ու սպառողների պաշտպանությանը,** մասնավորապես՝ հեռախոսների գողության և խարդախության հանցագործությունների կանխմանը,
- **հանրապետությունում անվտանգային ռիսկերի նվազեցմանը** և կիրքեռանվտանգության մակարդակի բարձրացմանը,
- **փոխգործելի տվյալների շտեմարանների ներդրմանը,** որն ապահովում է սարքերի ամբողջական հետագծելիություն և կանխարգելիչ վերահսկողություն:
- **Բջջային կապի օպերատորների անդամակցությանը միջազգային տվյալների շտեմարաններին,** որտեղ ֆիքսվում են միջազգային զեղծարարությունները:

4. Նախագծի մշակման գործընթացում ներգրավված ինստիտուտները և անձինք

Նախագիծը մշակվել է ՀՀ Բարձր տեխնոլոգիական արդյունաբերության նախարարության, ՀՀ Պետական եկամուտների կոմիտեի, կապի ոլորտի

կարգավորող մարմինների և բջջային օպերատորների համագործակցությամբ՝ միջազգային փորձի և GSMA ուղեցույցների հիման վրա:

Նախագծի մշակման հիմք են հանդիսացել տարբեր գերատեսչությունների մասնակցությամբ Տեղեկատվական համակարգերի կառավարման խորհրդի մի քանի նիստերի ընթացքում տեղի ունեցած քննարկումները, մասնավորապես 2025. սեպտեմբերի 12-ի ԽԱ/21-2025 և 2026թ. Հունվարի 24-ի ԽԱ/02-2026 նիստերի ընթացքում:

5. Կապը ռազմավարական փաստաթղթերի հետ. 2050 Հայաստանի վերափոխման ռազմավարություն, Կառավարության 2021-2026թթ. ծրագիր, ոլորտային և/կամ այլ ռազմավարություններ.

Նախագծի մշակումը բխում է Կառավարության 2021-2026թթ. ծրագրի Հարկաբյուջետային քաղաքականության, Հեռահաղորդակցության և Թվայնացման բաժինների առաջնայնություններից՝ նպատակ ունենալով IMEI միասնական համակարգի ներդրմամբ նպաստել թվային կառավարման, կիրեռանվտանգության և ստվերային տնտեսության կրճատման ուղղությամբ ազգային ռազմավարական նպատակների իրականացմանը՝ համապատասխանեցնելով նաև այդ ոլորտում կիրառվող միջազգային փորձին: